

דף נז

צו. מה דין העוף במקרים דלהלן?

א. נשתברו או נחתכו רגליה.

ב. נשתברו גפיה (= כנפיה); נשמטו גפיה.

ג. שמוטת ירך.

ד. ניטלה צומת הגידין.

ה. עוף שנפל מן הגג; נפל לאור.

א. נשתברו רגליה – כשרה. ודוקא מן הארכובה ולמטה, או אפילו למעלה ולא יצאה העצם החוצה, אבל יצאה – טרפה.

ב. נשתברו גפיה – כשרה. (ויש מחמירים בשנשברו סמוך לגוף).

נשמטו (=נחלוש ונעקרו) – רב יהודה אמר רב: טרפה, מחשש ניקוב הריאה. ושמואל ור' יוחנן אמרו: תיבדק (ע"י ניפוח הריאה, לודא שאין האויר יוצא. והלכה כמותם. רי"ף, רמב"ם, רא"ש. יש נוסחאות שאין גורסים 'ר' יוחנן, ולאותן נוסחאות הלכה כרב כנגד שמואל, כן פסקו בעל העיטור ובעל התרומות).

ג. שמוטת ירך – נחלקו החכמים, ולבסוף קבעו הלכה כר' יהושע בן לוי ששמוטת הירך – אסורה. (ומסקנת הגמרא לעיל, דוקא אם נתעכלו הגידין, אבל נפסקו – כשרה. ולרב מתנא (שם) אפילו לא נפסקו, אלא שנעקרה הקולית מעצם האליה – טרפה, ואין הלכה כן. עפ"י רש"י ותוס', רמב"ם ורשב"א. יש סוברים שאפילו לא נעכלו או נפסקו הגידין טרפה. ויש מפרשים שכאן מדובר על ניתוק השוק מן הירך – ע' בראשונים ובשאר מפרשים). אף לדעת המתירים, כתבו התוס' (שלא כפי שנראה לכאורה ממשמעות דברי רש"י), דוקא שקפצה עצם הירך ממקום חיבורה, אבל לא נשמטה לגמרי מן הגוף).

ד. ניטל צומת הגידין – טרפה.

ה. עוף שנפל מן הגג – על הרוב אין אבריו מתרסקים, והוא עומד והולך (ראשונים). ואם לאו – דינו כדין נפולה בבהמה (ונתבאר לעיל), אלא שריאתו אינה צריכה בדיקה, לפי שהיא מוגנת בין הצלעות. והוא הדין נפל לאור – שצריך בדיקה אם נחמרו בני המעיים – הריאה אינה צריכה בדיקה. (י"א שלפי המסקנא בפירוש דברי חזקיה, שוב אין מקור לכך שהריאה א"צ בדיקה. ער"ן).

צו. א. כמה זמן יכולה הטרפה לחיות?

ב. כיצד ניתן להוכיח על ספק-טרפה שאינה טרפה?

א-ב. נחלקו תנאים האם טרפה חיה שלשים יום, והמסופקת שראינה שחיה שלשים יום – הרי זה סימן שלא נטרפה (רבי). או י"ב חדש (ר' שמעון בן אלעזר. וכן אמר רב הונא). וי"א: שתיים ושלש שנים. (אמרו לו' לרבי).

עוד אמרו, הטרפה אינה יולדת, ואם היא יולדת – סימן שאינה טרפה. ואינו מוסכם על כל הדעות. רשב"ג אומר: משבחת והולכת – בידוע שהיא כשרה. מתנוונה והולכת – בידוע שהיא טרפה. רב אחא בר יעקב אומר: טרפה יולדת ומשבחת.

עוד אמרו, גם לדעת החולק וסובר שטרפה היא משבחת (ואם השביחה – אין זה סימן שאיננה טרפה), אינה משבחת באותו דבר שנטרפה בו, (ועל כן תרנגולת שניטלה נוצתה וצמחו לה מחדש והאחרונים גדולים יותר מן הראשונים – מוכח שאיננה טרפה).
להלכה הסיקו (נח). שי"ב חדש, או לידה בנקבות, הרי אלו סימן שאינה טרפה. וכן לענין עוף, אם חזרת וטוענת ביצים – הרי זה סימן שאיננה טרפה.

דף נח

- צח. א. מה דינם של וולד טרפה וביצת טרפה, לאכילה ולקרבן?
ב. מהי הנפקותא היוצאת מן הכלל כל בריה שאין בה עצם – אינה מתקיימת י"ב חדש?
ג. חסר ויתר יד או רגל – האם הוא טרפה?
ד. בהמה או עוף שיש להם שני 'סניא דיבי'; שתי יציאות של בני מעיים; כמין 'קנה' טבעי בין בית הכסות להמסס או לכרס?
ה. בהמה חולה או שאכלה סם המות – האם היא כשרה לאכילה?

א. וולד טרפה שנוצר בבטן אמו לפני שנטרפה – למ"ד עובר ירך אמו – אסור, ולמ"ד עובר לאו ירך אמו – מותר, בין לאכילה בין לקרבן. (נחלקו בדבר ר' אליעזר ור' יהושע, לפי הסבר רבינא. והלכה כר' יהושע שמותר. ואעפ"י שלענינים אחרים נקוט עובר-ירך-אמו, לענין טרפה הדין תלוי בחיות, ולעובר יש חיות בפני עצמה. עפ"י תוס' וש"ר. ולמ"ד טרפה חיה יל"ע אם שייכת סברא זו – ע' בלשון הראשונים ובפמ"ג עט סק"ה).
אבל ביצה שנטענה לפני ההיטרפות (אפילו נגמרה במעי התרנגולת. ר"ן; יו"ד פו, ג) – הכל מודים שאסורה, כיון שהיא גוף אחד עם האם. (כן מבואר למסקנה, לחלק בין וולד לביצה, אבל בלשון ראשונה של אמימר, אין חילוק ביניהם).

נטרפה ולבסוף נתעברה / נטענה – להלכה אנו נוקטים שאין מציאות כזו, כי טרפה אינה מתעברת. ולפי רב אחא בר יעקב ורב אחא – אפשרי הדבר, ודין הולד – מחלוקת ר"א ור"י (כהסבר רב אחא. ונחלקו בשאלת 'זה וזה גורם' אם מותר אם לאו). כן הדין בביצה שנוצרה ע"י זכר. אבל ביצה שנוצרה ללא זכר – לכו"ע אסורה, (שגורם אחד יש לה, של איסור. ולפי המסקנא, לעולם הביצה נידונית כגוף אחד, ואין שייך להתירה משום 'זו"ג'. ע' חדושי הר"ן).

ב. תמרים שהתליעו, ולא פרושו התולעים לחוץ, ואין ידוע אם התליעו במחובר ואסורים (משום שרץ הארץ) או בתלוש ומותרים – לאחר י"ב חדש ודאי מותרים.

ג. יתר וחסר ביד – כשרה. ברגל – טרפה, שכל יתר כחסר דמי (רב הונא), וכדין שמוטת ירך בבהמה שאסורה, ואילו שמוטת יד – מותרת.

ד. שני 'סניא דיבי' ('המעי האטום / העיור') – טרפה (רבינא, וכרב הונא). ואם שופכים מזה לזה – מותרת. שני בני מעיים שיוצאים בבהמה; אם משני מקומות – טרפה, ואם ממקום אחד (–סמוכים זל"ז) וכלין עד כאצבע (לדעה אחת פי': שהפיצול אינו מתמשך יותר מרוחב אצבע, אלא מיד חוזרים ומתחברים. עפ"י רש"י, ר"ג ורשב"א. ויש פרושים אחרים בראשונים. לדעה אחרת – מתחברים בסמוך לנקב שהרעי יוצא בו) – כשרה. בעוף – לעולם כשר.